

MALÉ CHVOJNO

(*Klein Kahn*) - 440 m n. m. - Sídlo (Chvojenec, Chvojínek) na *Staré solné stezce* (*Via Salaria, Alte Salzstraße*) ze srbského hradu Neleticů, **Dobré Hory** (*Dobrohora, Dobrogora*) - dnes Halle (*Dolnosol, Hála Magdeburská*) - přes lázně Gottleuba, **Hladov** (*Hungertuch*), **Nový Dvůr** (*Neuhof*), **Antonínov** (*Antonsthal*) a **Lada** (*Brache*); za **Cihlářským rybníkem** (*Ziegelteich*) pokračovala do **Horního Libouchce** (*Oberkönigswald, Holzgrund, Tschekenthal*), **Žďáru** (*Saara*), **Strážek** (*Troschig, Troschik*), **Božtěšic** (*Postitz*), odtud po **Skrývánčím vrchu** (*Lerchenfeld*) do Ústí a Středohořímu ku Praze.

• Pohled od východu (kol. r. 1910).
Návesní rybník byl rekonstruován r. 1999.

Levínský újezd příslušel johanitům (1169 - 1418), vč. pralesa (1389 *Koyen*) jim komenda disponovala do 17. 6. 1418 - viz **Libov** (*Lieben*). Od Hor. Libouchce se lučinami (*Riedenwiesen*), u nynější žel. st., prodírá kanál posilující 14km levostr. přítok **Bílíny** (*Biela*), **Klíšský potok** (*Katzbach, Grund Bach, Bradenbach, Brandenbach, Kleischbach* atd.) R. 1487 "...Zikmund z Vartenberka na Děčíně slibil týmž Ústeckým i jejich budoucím tu vođu, kteráž teče od Libouchce k Ústí a skrze město dáti téci, jakož tekla od starodávna bez překážky budoucně a k věčnosti. Zapsány se jest stalo do desk zemských v tu sobotu po sv. Bonifáci téhož léta jako se svrchu píše." Poč. 16. stol. měla ves několik majitelů, dle patřil **Bukovu** (*Pockau*), bratři Zikmund, Heřman, Bernart, Albrecht a Litolt z Gejsingu nechali (1546) tvrz, dvůr poplužní s poplužím, Bukov ves celou a dvory kmetci s platem, ve Všebořicích, ve Chvojenici, v Nové Vsi, v Kamenici, v Roudné, v Dělouši co jim patří a pastou ve Spemberk za 1200 kop českých grošů Janu Trmickému z Miliny. Adam Kelbl na **Hrbovích** (*Herbitz*) s bratrem Vladislavem drželi (1559) *Předlice ves a půl vsi v Chvojenici*, podací právo k předlickému kostelu a roční plat 30 bílých grošů (chabá náhrada za pražský 1573 - 1619) zapsány na město Ústí. Druhá část též náležela Kelblům, ovšem lenu předlickému (*Lehgut Prödlitz*). Adam (*ř. 3. 1591) v závěti (1590) věnoval 2. choť, Kateřinu z Berbisdorfu, mj. poplužní dvůr v M. Chvojně "kterýž znova vystavěl. Odkazu se i v části V. Chvojna ujala (1592) a z M. Chvojna vytvořila samostatné hospodářství, do r. 1615 se psala 'na Malém Chvojně. Dle soupisu poplatníků Království českého (1603) odváděla berni z 27 osedlých a fary ve V. Chvojně. R. 1615 z 25 osedlých a fary. Statek zdědil Václav a připojil k V. Chvojnou získanému po r. 1620 od Rudolfa, angažoval se ale ve stavovské rebelii (1618 - 20) a 28. 1. 1623 přišel o ½ jmění. Malé i V. Chvojno mu byly zabaveny a on finančně odškodněn. R. 1618 prodal člen direktoria a podkomorí zimního krále Fridricha Falckého (*26. 8. 1596 Deinschwang - †29. 11. 1632 Mohuč [Mainz]), Prokop Dvořecký z Olbramovic (*21. 6. 1621 Praha - kat mu hlavu pověšil na Staroměstskou mosteckou věž) Chvojno s **Děloušem** (*Tillisch*), **Kamenicí** (*Kamnitz, Kamitz*) a **Roudným** (*Raudney*) rytíři Václava Štampachovi st. (*1567 - †1658), jenž se také povstání i generálního sněmu 31. 7. 1619 účastnil a 3. 11. 1622 ztratil veškerý majetek, tzn. i 'tvrz a ves Bukov s dvorem popl. a 2 mlýny, ves Skortice (*Gortice*) s podacím právem kostelním a vsi společně Všebořice, Nová ves (německá), Kamenice, Roudné, Dělouš, Malé Chvojno a Spiegelberg (*Spinberk*), se všim příslušenstvím, jak to Štampach léta 1618 od Prokopa Dvořeckého z Olbramovic za 22.000 kop míš. koupil a až na 4000 kop zaplatil... Tento statek za 10.525 kop míš. odhadnutý, vedle c. s. resoluce z dne 14. května 1623 prodán byl za 11.000 kop míš. manželce Štampachové Barboře, roz. z Maléšic a Poutnova, hlavně proto, že byla katolička a 12 dítek (7 synů a 5 dcer) v katolickém náboženství vychovávat přislíbila." Poté 'tvrz a ves Chvojno České, pak tvrzu a ves Chvojno malé, jak to po Rudolfovi Kelblovi na Václava staršího připadlo - kteréž za sumu odhadni 6836 kop míš. od král. komory koupil (13. 10. 1623) cizozemec* Franz Couriers, ještě r. 1624 pouhý (francouzsko-španělský) rytmistř (po udělení inkolátu [1627] povýšen na svobodného pána [1632]) regimentu hr. Rombalda XIII. di Colalto (*21. 9. 1579 Mantua - †18. 12. 1630 Chur). Konfiškát přidal ke Krásnému Lesu (*Herrschaft Schönwald*). Rezidenci neužíval, v 17. stol. asi dosloužil co provoz poplužního dvora. *Kde spocívala, možná odhalí až budoucí terénní průzkum. St. literatura uvádí, že jižně leží místní část 'Am Steinberg*, kam klade původní ves a tvrz, což potvrzuje pomníční název 'am alten Schlosse' (na starém zámku). - PhDr. Jiří Ůlovec - Hradý, zámky a tvrze na Ústecku - Ústecká vlastivěda - sv. III. (Město Ústí n. L. 2002). Berní rula (1654) eviduje 14 stavení (3 sedlácký, 6 domkářů, 5 zahradníků), šenkovna (č. 4) se nacházela v krásnoleském sektoru. Kartograf J. K. Müller uplatňuje znění *Klein Kahn* (1720). I. (Josefské) vojenské mapování (1764 - 68, rekt. 1780 - 83) prezentuje (*Kf. Kahne, Kahne Klein*) 49 sedlácký, 23 chalupníků (zahradníků) a 187 koní; josefský katastr (1787) pak 20 čísel. V sobotu 26. 9. 1801 uzavřel Rudolf Joseph von Hackelberg-Landau zu Höchenberg (*8. 5. 1764 Großfernbach - †9. 10. 1830 Bratislava) smlouvu s knížecími kupci Waagnery (Franz obchodoval vínem a bratr Anton koženým zbožím), za 180.000 zl. jím postoupil krásnoleský statek vč. Malého i V. Chvojna. Usedlost č. 2 z r. 1810 prý analý označují za příklad přechodu mezi roubením a hrázdlením. V I. sv. statisticko-topografického popisu *Das Königreich Böhmen* (Praha 1833) uvádí J. G. Sommer, kap. 11. *H e r r s c h a f t S c h ö b r i t z* (str. 220): *K l e i n = K a h n*, n 2/4 h S od Březnice (Priesnitz [Krásné Březno - *Schönprisen*]), V od teplické silnice k Děčínu, poblíž tzv. Mlýnské náhonu (Mühlgraben), ves o 24 staveních (se 155 lidmi), z nichž 13 (s 71 obyvateli) náleží v S e b o ř i c i m a zbytek panství k r á s n o l e s k é m u (Hft. *S c h ö n w a l d*), kde je přifařena k V e l k é m u C h v o j n o u (par. 37, str. 221). *Popis Království Českého...* (J. G. Kalve, 1848, Praha) F. Palackého předkládá v odd. 33. **Březnice a Všebořice, panství. Majitel: Adolf hrabě z Ledeboru. Obyv. něm...** 37. Chvojenec, Chvojno malé - Klein-Kahn - dom. 28, obyv. 176 (str. 56). • It. podily ve wsec řeč. Kamenice (Kamitz), Dělaš (Tillisch), Raudné a Špemberk (Spiegelberg). *Cisárské otisky* z r. 1842 (*Lith. v. Beck u. Müller 1847*) prezentují Klein Kahn (s dřevěným křížem u návesního rybníku) in Böhmen - *Bezirk Schöbrütz* (1845: 81,04 ha roli [Berg Flur, Viehblech]; 61,68 ha luk u 0,61 s ovocnými stromy; 0,07 ha zeleninových + 0,81 ov. zahrad; 12,49 ha pastvin + 0,07 ov. stromy a 1,83 už. dřívím; 0,09 ha rybníků bez rákosy; 5,65 ha jehlňnatých vysoko + 8,77 nízkokomenných lesů; 0,93 ha holých skal; 0,29 ha řek a potoků [Katz Bach] či 6,854 ha silnic a cest). II. Františkovo mapování (1836 - 52) vykazuje (*Klein Kahn*) v krásnoleské správě (Hft. *S c h ö n w a l d*) 12 stavení a 6 stájí (1847/8). Význam umocnil příchod C. k. privilegované akciové společnosti Duchcovsko-Podmokelské dráhy (*K. k. privilegierte Dux-Bodenbacher Eisenbahn-Gesellschaft - DBE*), otevřen v pondělí 2. 10. 1871 (*Kozi dráha*, od r. 1900 č. 87, 1970 12 n a nakonec 132). U nádraží (č. 31) stával Tuschův restaurant, hostinský Ernst Weigel prodával i uhlí a stavebniny. Ve 45. sv. ročenky (1895) vídeňského císařsko-královského geologického ústavu se paleontolog, profesor mineralogie a geologie - syn chemika, středoškolského profesora, básníka a spisovatele, poslance Českého zemského sněmu (1874 - 75) a Říšské rady (1885 - 91) za Národní (staročeskou) stranu, Jiljího Vratislava Jahna (*22. 1. 1838 Pardubice - †18. 5. 1902 Praha) - Jaroslav Jiljí Jahn (*21. 5. 1865 Pardubice - †21. 10. 1934 Praha) - v traktátu *Einige Beiträge zur Kenntniss der böhmischen Kreideformation* (Některé příspěvky k poznání české tabule křídové) lokalitou obsahlé zaobírá. V tzv. Březenském souvrství (*Priesener Schichten*) poukazuje na řadu nalezených fosilií (*zejm. u nádraží*) - hlavonožci Scaphites Geinitzi atp., odvolává se na badatelské výsledky bohodouvského gymnaziálního profesora, kněze a botanika, Johanna Baptisty Wiesbaura (*15. 6. 1836 Wallnorf - †8. 11. Souček (*8. 7. 1948 Brno) - 1906 Leschau) č. Dr. Antonina Friče (*30. 7. 1832 Praha - †15. 11. 1913 Praha). Sčítání lidu p kátku 1. 9. 1939 registrovalo 46 domů a 204 obyvatele. Na počtu, faru a do školy se choválo do V. Chvojna.

• Zvonička - vidlák, dvoják, zouvák (1968) - *Obrazová rukověť obcí a církevních staveb v okrese Ústí n. L.* - Jiří Souček (*8. 7. 1948 Brno) - 1906 Leschau) č. Dr. Antonina Friče (*30. 7. 1832 Praha - †15. 11. 1913 Praha). Sčítání lidu p kátku 1. 9. 1939 registrovalo 46 domů a 204 obyvatele. Na počtu, faru a do školy se choválo do V. Chvojna.

MĚSTA, OBCE A OSADY... od A do Ž
NA ÚSTECKU

Spolek *Heimatfreunde Aussig* a časopis *Aussiger Bote* (Ústecký posel) z Mnichova upozorňují, že odtud pocházejí: Ludwig Cihlar (*1908 - †21. 11. 1964 Wolframshausen); Emma Hanus, r. Schellzig (*1911 H. Libouchec - †2. 8. 1984 Sondershausen); mašinfira Rudolf Heidenreich (*1883 - †20. 3. 1972 Gmund am Tegernsee); železniční úředník Josef Willkomm (*1894 Modrá [Riegersdorf] - †8. 7. 1965 Helleböh-Kassel); z 4. pokryvač a zemědělec Willibald Kargei; 6 sedlák Josef Miehle (*1930 - †24. 12. 2009 Waltershausen); 9 rolník Emil Kriesche (*1888 - †27. 11. 1967 Trebitz) s manželkou (*14. 8. 1963 Trebitz); 11 farmářka a majitelka pískovny Aurelia Kraut r. Hantschel; 12 zemědělec, povozník a majitel pískovny Emil Purkhardt; 13 penzionovaný železničář Rudolf Schellzig (*1877 - †29. 4. 1969 Angersbach); 17 nájemník Josef Heidenreich (*14. 7. 1950 Schönberg); 18 Erna, Marie a zedník, horník i zemědělec Max Hamprecht s Annou, r. Willkomm (Kappel b. Villingen); 21 Mathilde Stelzig, r. Zienert (*1898 Lipová [Spansdorf] - †2. 11. 1983 Mainhausen); 27 kovář Heinrich Focke; 33 holíč a hospodský Josef Werner; 34 Marie r. Heidenreich a obuvník Franz Katze-Scholz (*22. 3. 1949 Dietenhausen); 35 hostinský, obchodník uhlím, stavebními a zemědělskými produkty, Josef Dlsak (*1890 - †1954 nemocnice Ústí n. L.); 44 Maria r. Kargel (*1908 - †10. 1. 1970), dělník Wilhelm (*1907 - †20. 9. 1962 Bad Tölz) a Franz Siebenäuger (Eichstätt); 45 vedoucí odd. firmy Schicht AG Franz Hiersche (*1907 - †20. 9. 1962 Bad Tölz); 51 montér Josef Stettin ad. Reznictví vedli Lda a Friedrich Werner (č. 1), hospodu s koloniální Anna a Rudolf Schellzig (č. 14), hliníkové zboží produkoval Franz Mayer & Co. (č. 2 a 3), líkery a nealkoholické nápoje vyráběl Ernst Hiersche (č. 15), nechával si zhotovovat sodovkové lahve i uzavěry s nápisem, cementové zboží vyráběli Ernst Katze s Elli r. Hiebsch (č. 43). Správu zastával (1890 - 1945) obecní úřad (č. 10) s archivem (1880 - 1945) - seznam příslušníků obce (1901 - 33), kronika (1930) - 'komisařským' starostou (1939) byl inspektor dobytku a masa, sedlák Rudolf Damaschke (č. 29); poté (1945 - 64) Místní národní výbor (1948 - 49 [54] Akční výbor Národní fronty); fungoval tu hasičský sbor (1878) se zbrojnicí (č. 16), jednotné zemědělské družstvo (1949 - 53) či místní odbočka Svazu československo-sovětského přátelství (1953 - 54). Libouchecká osada (1. 7. 1980 - 31. 12. 1997) je od čtvrtka 1. 1. 1998 se 110 občany (2001) a 41 adresou (2009) i s Arnultovicemi, L. Chvojnovi a **Žďárem** (Saara) sídelní jednotkou V. Chvojno, ježe je členem Mikroregionu Labské skály (zál. v páteč 30. 3. 2001) sdružujícím 9 obcí sev. části ústeckého okr. - **Libouchec** (Königswald), **Petrovice** (Peterswald), **Povrly** (Pömmarle), **Ryjice** (Reindlitz), **Tisá** (Tysa), V. Chvojno, a jižní děčínského - **Dobkovice** (Topkowitz), **Jílové** (Eulau), **Malšovice** (Malschwitz). Na okraji obce lze popatřit stáda ovcí a koz farmáře P. Hejduka, v areálu někdejšího ZZN (Zemědělské zásobování a nákup) je oblíbená prodejna stávk, od středy 5. 5. 1993 v č. 43 podniká autokempř Pavel Hejduk (*17. 7. 1960), od pondělí 15. 1. 1996 v č. 17 Marie a Jan Bendovi (Majamont, s. r. o.), zeminu na stelivo pro kočky (tzv. Kočkolit) v č. 47 zpracovává Keramost, a. s. (27. 7. 1998 - 1. 8. 2011 Lith, s. r. o.), funguje tu krámek aj. Ústečtí značkaři vytýčili novou, 11km žlutou turistickou trasu do Jílového. Detaily skýtá 28str. brožura *Procházka za kostelní historii v Arnultovicích a Lučinné Chvojné* (PhDr. Vít Honys), vyd. (2010) v **Jílovém** (Eulau) projektem Ostrov - Iniciativa pro naše kostelky, ustaveným (2009) z popudu o. s. Chvojensko (1. 3. 2006) a Středochofí sobě (2005). Na jaro 2014 je v plánu 350str. publikace *Chvojensko - Historie a současnost obcí Velké, Malé a Lučinné Chvojno, Arnultovice, Mnichov a Žďár* (Petr Mikula).

Hauptauschuss für Leibesübungen Dr. Wilhelm Karl Püschel z rodu starousedlíků (Tham), v Ústí žil již za husitů. V 2. sv. válce ubytována německé důstojníky, pak se tu vzdělávali poštáři (Postschule). V 80. l. 20. stol. po požáru zanikla. Pohlednice nezn. vyd. odesl. 1937.

- V pol. 30. l. 20. stol. vznikla odborná škola gymnastiky, rytmiky a uměleckého tance (*Berufsausbildungsschule für Gymnastik, Rhythmik und künstlerischen Tanz*), středisko baletní terapie (č. 46) založil syn Luise, roz. Krauspenhaar (*12. 4. 1879 Ústí n. L.) a velkoobchodník (Tržní nám. - *Marktplatz* 30) Emila Püschela (*24. 4. 1872 Ústí n. L. - †16. 1. 1923 Šanov [Teplitz-Schönau]), generální sekretář (1934 - 36) německého ústředního tělovýchovného svazu (*Deutscher*

- Dr. W. K. Püschel (*1. 5. 1904 Ústí n. L.)

Pánev hnědouhelná ...Taktéž choboty hnědouhelné: přes Dělouš, Všebořice k Ústí; Varvažov, Chejnov M. k Jílovému a Podmoklům, od Trmic přes Hábrů až ke Rtínu, podél Běly se táhnoucí, k Středochofí zeměpisné nutně počítati. - V *Wachsmann - Severní Polabí - Od Litoměřic až k Přeslavi*. Okolí měst Ústí n. L., Teplíc, Litoměřic, Podmokel a Děčína - Česká Beseda v Ústí n. L., 1888.

Chvojno Malé, **Chvojnevec**, **Chvojinek** (*Klein-Kahn*), ves t., fara a pš. Chvojno České; 33 d., 167 ob. n. (1890), telegr., žel. stan. Rak. st. dr. (Duchcov-Liptice-Podmokly), popl. dvůr Em. Sommera. Ves náležela rovněž rodině Kelblů z G., z nichž Rudolf měl tu zámeček. Týž osud stihl Ch. M. r. 1623 jako Ch. C. - *Ottův slovník naučný*. *Illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. Dvanáctý díl. Ch - Sv. Jan. - 1897. *Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze*.

Severně při stanici dráhy je vesnice **Chvojence** (Malé Chvojno). Trať železniční za Chvojencem sestupuje se sedla mezi Krušnými horami a Středochofím a za Libouchcem vidíme, terak krušnohorský hřeben přechází v terasy křídového útvaru... R. 1843 tu bylo 28 d. a 176. N.; r. 1900 153 N., soukromě též 16 Č. - Jaroslav František Urban (*2. 4. 1889 Vřeskovice u Přestíc - †21. 7. 1960 Nepomuk) - *Severočeská historie* - Severočeské menšinové knihkupectví Jaroslav Šankot, Most (Brüx), 1924.

Největší vzrušení vládlo do české mobilizace (vyhl. ve čtvrtek 23. 9. 1938). Jednotlivci povolávací rozkaz splnili, majorita ale upleschla výzvu Konrada Henleina a skrývala se v okolních leších a stodolách. Posledními léčkami bylo zřizování (většinou obsáhlými zemními pracemi) domácích východů, které umožňovaly útek, když by Češi stodoly zapalovali. Žádná opěvnění se nezakládala. Pouze železniční přejezd byl

- M. Chvojno s pískovnou (*Sandbruch*), Chvojnevec (509,2 m), V. Chvojno (B. Kahn) a smířící kříž (*Sühnstein*) - z Mapy okr. Ústí (Karte des Kreises Aussig) zveř. (1939) národně-socialistickým svazem učitelů (NS Lehrerbund) ve spolupř. s Ústeckou okresní správou (Kreisverwaltung Aussig), vyd. Johann Künstner (*1844 - †1911), Česká Lípa (*Böhmisch Leipa*), kresba prof. H. Blumtritt, supervize Heinrich Lipser (*29. 11. 1886 Ústí n. L. - †1963 Offenbach am Main).